

Zbigniew Suchecki

Ustawy prawa karnego w odniesieniu do przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu po promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r.

Studia Włocławskie 20, 433-444

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW SUCHECKI OFMConv

**USTAWY PRAWA KARNEGO
W ODNIESIENIU DO PRZESTĘPSTW
PRZECIWKO SZÓSTEMU PRZYKAZANIU DEKALOGU
po promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r.¹**

Chociaż Kościół jako społeczność założona przez Chrystusa jest święty, jednak w swoim ludzkim aspekcie nieustannie narażony jest jednak na grzechy. Dlatego w Kodeksie prawa kanonicznego ustanowione zostały przepisy zmierzające do naprawy naruszonego porządku moralnego, które mają być stosowane także w stosunku do kapłanów naruszających ten porządek, szczególnie w zakresie szóstego przykazania Bożego. Fala skandali w tym zakresie, jaka przeszła przez Amerykę, zmusiła Konferencję Episkopatu do opracowania – na podstawie przewidzianych przepisów kanonicznego prawa karnego – norm, według których biskupi powinni traktować poszczególne przypadki duchownych pedofilów.

**1. *Essential Norms* oraz Statut dla ochrony dzieci i młodzieży
opracowany przez Konferencję Episkopatu USA²**

W końcowym dokumencie *Essential Norms* podpisanym 15 czerwca 2002 r. w Dallas przez biskupów amerykańskich, Konferencja Episkopatu zaproponowała bardzo surowe normy, mające na celu „zerową tolerancję”, które powinny być aplikowane jako środki karne zmierzające do zatrzymania fali nadużyć seksualnych.

ZBIGNIEW SUCHECKI OFMConv – prof. zw. dr hab., Papieski Wydział Teologiczny „Seraphicum”, Rzym; Papieski Uniwersytet „Antonianum”, Rzym.

¹ Jest to druga część artykułu opublikowanego przez tegoż autora w poprzednim tomie – StWł, 19(2017), s. 377–392. Dotyczy on zasadniczo przestępstw seksualnych duchownych wobec małoletnich.

² Wszystkie normy są dostępne na stronie internetowej Konferencji Episkopatu USA: www.nccbuscc.org.

Dokument biskupów amerykańskich można podzielić na cztery części.

1.1. Promocja pojednania z ofiarami

Art. 1. Pomoc i wsparcie jakiegokolwiek ofierze „nadużyć seksualnych”. Nadużycie seksualne zakłada kontakty pomiędzy dzieckiem a osobą dorosłą, gdy osoba nieletnia jest używana jako przedmiot przyjemności seksualnych dla osoby dorosłej. Uważa się, że dziecko zostało wykorzystane seksualnie, pomimo że akt zakłada lub nie zakłada użycia siły przez osobę dorosłą, a kontakt fizyczny lub genitalny został rozpoczęty przez osobę nieletnią.

Art. 2. Powołanie Komitetu diecezjalnego do natychmiastowego rozpatrzenia przypadków nadużyć seksualnych.

Art. 3. Diecezje nie będą podpisywały prywatnych umów, poza przypadkami bardzo poważnych oraz istotnych racji przedstawionych przez ofiary w umowie.

1.2. Gwarancje w odpowiedzi na zarzuty

Art. 4. Diecezje podadzą jakiegokolwiek nadużycie seksualne na osobie nieletniej władzy kompetentnej i będą współpracować w czasie dochodzenia wstępnego, zachowując ustawy lokalne.

Art. 5. Również w przypadku tylko jednego nadużycia seksualnego na osobie nieletniej, kapłan lub diakon będzie pozbawiony wykonywania swojej posługi na zawsze.

1.3. Odpowiedzialność za procedury

Art. 8–11. Powinien być powołany Komitet diecezjalny, mający na celu kontrolę w zastosowaniu norm ustalonej procedury, w skład którego powinny wchodzić osoby otaczane szacunkiem, charakteryzujące się dobrą oceną sprawy.

1.4. Ochrona wiernych w przyszłości

Art. 12–17. Dokładna selekcja kandydatów do kapłaństwa.

2. Odrzucenie przez Stolicę Apostolską opracowanych norm

Normy opracowane przez biskupów amerykańskich zostały podane Stolicy Apostolskiej do rozpoznania (*recognitio*). Po trzech miesiącach, 19 października 2002 r., normy zostały odrzucone, ponieważ przedstawiały zbyt wiele dwuznaczności oraz niedokładności, a przede

wszystkim nie były zgodne z Kodeksem prawa kanonicznego z 1983 r. Kard. Darío Castrillón Hoyos, prefekt Kongregacji ds. Duchowieństwa, tak wyjaśnił odrzucenie przez Stolicę Apostolską tych norm: „Nie jest możliwe, aby niesłuszne oskarżenia nieoparte na dowodach, zrujnowały życie kapłanowi”.

Dlatego Stolica Apostolska powołała Komisję, która miała na celu przestudiowanie oraz zaaprobowanie opracowanych nowych norm. Istotnym zadaniem komisji mieszanej jest dokonanie rewizji *Essential Norms*, które dotyczą duchownych pedofilów. W skład tej komisji weszło czterech przedstawicieli dykasterii Stolicy Apostolskiej: kard. Darío Castrillón Hoyos, prefekt Kongregacji ds. Duchowieństwa; abp Julián Herranz, prefekt Papieskiej Rady ds. Interpretacji Tekstów Prawnych; abp Tarcisio Bertone, sekretarz Kongregacji Nauki Wiary; abp Francesco Monterisi, sekretarz Kongregacji ds. Biskupów, oraz czterech przedstawicieli kleru amerykańskiego: kard. Francis Eugene George, arcybiskup Chicago; abp William Joseph Levada z San Francisco; bp Thomas George Doran z Rockford i bp Edward Lori z Bridgeport.

W przeciwieństwie do postanowień Konferencji Episkopatu amerykańskiego, Komisja Watykańska pragnie sprawiedliwego procesu dla duchownych oskarżonych o pedofilię, zanim zostanie zaaplikowana najcięższa kara ekspiacyjna (kan. 1336, § 1, n. 5° wydalenie ze stanu duchownego).

Ci wszyscy duchowni, którzy we wstępnym dochodzeniu po ostrożnym zbadaniu faktów i okoliczności przestępstwa oraz poczytalności (kan. 1717, § 1), przeprowadzonym przez ordynariusza, zostaną oskarżeni o popełnienie przestępstwa, muszą być ukarani zgodnie z prawem po zakończeniu regularnego procesu karnego. „Należy się strzec, by wskutek takiego dochodzenia nie ucierpiało czyjeś dobre imię” (kan. 1717, § 2)³.

Konferencja Episkopatu amerykańskiego żądała aplikacji norm wyjątkowych z możliwością wydalenia ze stanu duchownego na podstawie procesu administracyjnego, co jest niezgodne z Kodeksem: „Dekretem nie można wymierzać lub deklarować kar wiążących na stałe, jak również tych kar, których zabrania wymierzać dekretem ustanawiająca je ustawa lub nakaz” (kan. 1342, § 2).

³ Z. Suhecki, *Il processo penale giudiziario*, w: *Il processo penale canonico*, red. Z. Suhecki, Milano 2000, s. 331–336; te n z e, *Le sanzioni penali nella Chiesa*, Roma 1999, s. 63–158.

3. Normy *De gravioribus delictis* zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary (2001)

Papież Jan Paweł II zatwierdził nowe normy poświęcone *delicta graviora*, które są zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary⁴. Na mocy Konstytucji Apostolskiej *Pastor Bonus*⁵ Kongregacja Nauki Wiary „sądzi przestępstwa przeciw wierze oraz najcięższe przestępstwa popełnione przeciw moralności w czasie sprawowania sakramentów”⁶. Kongregacja wymierza kary na mocy prawa powszechnego oraz własnych norm.

Kongregacja Nauki Wiary rozesała do biskupów Kościoła katolickiego list odnośnie do najcięższych przestępstw zarezerwowanych Kongregacji⁷. Oprócz przestępstw popełnionych przeciw Eucharystii⁸ i w czasie sprawowania sakramentu pokuty⁹, ustalono czas przedawnienia przestępstw zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary. Po 10 latach

⁴ Por. Jan Paweł II, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgatur*, AAS, 93(2001), s. 737–739.

⁵ Tenże, *Constitutio apostolica Pastor Bonus de romana curia* (28 czerwca 1988), AAS, 80(1988), s. 841–930.

⁶ Tamże, art. 52.

⁷ Kongregacja Nauki Wiary, *Epistula a Congregatione pro Doctrina Fidei [...] de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina fidei reservatis*, Città del Vaticano 2001.

⁸ 1) „Kto postacie konsekrowane porzuca albo w celu świętokradczym zabiera lub przechowuje, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej; duchowny może być ponadto ukarany inną karą, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego” (kan. 1367).

2) „Podlega wiążącej mocą samego prawa karze interdyktu lub, jeśli jest duchownym, suspensy: kto nie mając święceń kapłańskich usiłuje sprawować liturgiczną czynność Ofiary eucharystycznej” (kan. 1378, § 2, n. 1°); „Kto oprócz wypadków, o których w kan. 1378, symuluje udzielanie sakramentu, powinien być ukarany sprawiedliwą karą” (kan. 1379).

3) „Winny zakazanego uczestnictwa w rzeczach świętych ma być ukarany sprawiedliwą karą” (kan. 1365).

4) „Nawet w ostatecznej konieczności nie godzi się dokonywać konsekracji jednej postaci bez drugiej albo obydwu postaci poza sprawowaniem Eucharystii” (kan. 927).

⁹ 1) „Kapłan, który działa wbrew przepisowi kan.977, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej” (kan. 1378, § 1).

2) „Kapłan, który w akcie spowiedzi albo z okazji lub pod jej pretekstem nakłania penitenta do grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, powinien być stosownie do ciężkości przestępstwa ukarany suspensą, zakazami lub pozbawieniami, a w przypadkach poważniejszych wydalony ze stanu duchownego” (kan. 1387).

3) „Spowiednik, który narusza bezpośrednio tajemnicę sakramentalną, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej. Gdy zaś narusza ją tylko pośrednio, powinien być ukarany stosownie do ciężkości przestępstwa” (kan. 1388, § 1); „Tłumacz i inni, o których w kan. 983, § 2, którzy naruszają tajemnicę, powinni być ukarani sprawiedliwą karą, nie wyłączając ekskomuniki” (kan. 1388, § 2).

przedawnia się przestępstwo popełnione przeciw małoletnim i zaczyna się liczyć od 18 roku życia. Normy i procedura objęte są tajemnicą papieską.

4. *Crimen pessimum*

Do najcięższych przestępstw (*crimen pessimum*), zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary, wchodziły przestępstwa przewidziane przez kan. 1395, § 2. Zaistniała jednak wątpliwość co do tych przestępstw, ponieważ w reskrypcie *ex audientia Santissimi* odnośnie do norm karnych i procesowych dotyczących kan. 1395, § 2; 1362, § 1 ustalono, że Rota Rzymska jest kompetentna jako trybunał apelacyjny w rozpatrywaniu tych przestępstw¹⁰. Po zatwierdzeniu nowych norm kompetencja dotycząca przestępstw *crimen pessimum* ponownie jest zarezerwowana Kongregacji Nauki Wiary¹¹.

5. Zmiany wprowadzone do tekstu *Normae de gravioribus delictis* zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary¹²

W Biurze Prasowym Stolicy Apostolskiej zaprezentowano 15 lipca 2010 r. opracowane przez Kongregację Nauki Wiary modyfikacje wprowadzone do tekstu *Normae de gravioribus delictis*, dotyczących przestępstw, które osądza wyżej wymieniona Kongregacja.

„Nowy tekst *Normae de gravioribus delictis*, zmodyfikowany w następstwie decyzji papieża Benedykta XVI z 21 maja 2010 r., zawiera różne poprawki zarówno w części dotyczącej norm materialnych (część I), jak i w części dotyczącej norm proceduralnych (część II).

W wyniku udzielenia Kongregacji Nauki Wiary na mocy decyzji Ojca Świętego Jana Pawła II pewnych uprawnień, potwierdzonych później przez jego następcę Benedykta XVI 6 maja 2006 r., zostały wprowadzone do tekstu normatywnego poniższe zmiany.

Prawo – po uprzednim poleceniu papieża – sądenia kardynałów, patriarchów, legatów Stolicy Apostolskiej, biskupów, a także innych osób fizycznych, o których mowa w kanonach 1405, § 3 KPK oraz 1061 KKKW (art. 1, § 2).

¹⁰ Por. Segreteria di Stato, *Rescritto ex audientia S.mo*, „Ius Ecclesiae”, 8(1996), s. 193.

¹¹ Por. V. De Paolis, *Norme de gravioribus delictis riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede*, „Periodica”, 91(2002), s. 304–309.

¹² Kongregacja Nauki Wiary, *Modyfikacje wprowadzone do tekstu „Normae de gravioribus delictis”*, OsRomPol, 31(2010), nr 10, s. 53; por. Z. Suchecki, *Le privazioni e le proibizioni nel Codice di Diritto Canonico del 1983*, Roma 2010, s. 153–196.

Został poszerzony okres przedawnienia najcięższych czynów przestępczych do dwudziestu lat, z zastrzeżeniem prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylenia przedawnienia¹³.

Kongregacja Nauki Wiary może udzielić dyspensy pracownikom Trybunału od wymogu kapłaństwa, a także doktoratu z prawa kanonicznego¹⁴.

Kongregacja Nauki Wiary w sprawach przekazanych jej zgodnie z przepisami prawa może sanować akty, z zachowaniem prawa do obrony, jeśli zostało naruszone prawo czysto procesowe ze strony niższych trybunałów, działających z polecenia tejże Kongregacji lub zgodnie z art. 16¹⁵.

W Tytule II: „Przebieg procesu Art. 21, § 1 nakazuje proces sądowy, do rozpatrywania najcięższych przestępstw, które są osądzone tylko przez Kongregację Nauki Wiary”.

Jednakże Kongregacja Nauki Wiary może § 2, 1°: „w poszczególnych przypadkach, z urzędu lub na wniosek Ordynariusza lub Hierarchy, zdecydować o postępowaniu na mocy dekretu pozasądowego, o czym mowa w kan. 1720 Kodeksu prawa kanonicznego i w kan. 1486 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich; jednak przy założeniu, że kary ekspiacyjne dożywotnie będą wymierzane jedynie z polecenia Kongregacji Nauki Wiary”¹⁶.

W najcięższych przypadkach prawo pozostawia do decyzji papieża kwestię wydalenia ze stanu duchownego (*dimissio e statu clericali*) lub pozbawienia urzędu, wraz z dyspensą od prawa celibatu, „gdy jest oczywiste popełnienie przestępstwa, po daniu winnemu prawa do obrony”¹⁷.

6. Ku uzdrowieniu i odnowie¹⁸

Materiały z sympozjum dla biskupów i przełożonych zakonnych o seksualnym wykorzystywaniu osób niepełnoletnich zebrane w pu-

¹³ Art. 7, § 1 „Przy utrzymaniu w mocy prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylenia przedawnienia w poszczególnych przypadkach, skarga karna odnośnie do przestępstw osądzonych tylko przez Kongregację Nauki Wiary wygasa na skutek przedawnienia po upływie dwudziestu lat”. § 2 Przedawnienie liczy się zgodnie z kan. 1362, § 2 Kodeksu prawa kanonicznego oraz z Kan. 1152, § 3 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. Natomiast w przypadku przestępstwa, o którym w art. 6, § 1, n. 1, przedawnienie zaczyna się liczyć od dnia, w którym nieletni skończył osiemnaście lat”.

¹⁴ Art. 15.

¹⁵ Art. 18.

¹⁶ Art. 21, § 2, 1°.

¹⁷ Art. 21, § 2, n. 2.

¹⁸ *Ku uzdrowieniu i odnowie. Materiały z sympozjum dla biskupów i przełożonych zakonnych o seksualnym wykorzystywaniu osób niepełnoletnich* [Papieski Uniwersytet Gregoriański, 6–9 II 2012], red. C.J. Sicluna, H. Zollner, D.J. Ayotte, Kraków 2012.

blikacji *Ku uzdrowieniu i odnowie*, które miało miejsce na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie w dniach 6–9 lutego 2012 r., pod red. C.J. Sicluna, H. Zollner, D.J. Ayotte, zostały wydane w Krakowie w 2012 r.

Szerokość spojrzenia z perspektywy Kościołów lokalnych – ze Stanów Zjednoczonych, Ameryki Południowej (Brazylia), Afryki (RPA), Azji (Filipiny) oraz Europy (Irlandia, Niemcy).

„Organizatorzy sympozjum wyrażają nadzieję, że obrady przyczynią się do większej stanowczości, przejrzystości i świadomości wszystkich członków Kościoła katolickiego w działaniach na rzecz rozwiązania trudnego problemu seksualnego wykorzystywania osób niepełnoletnich”¹⁹.

7. Specjalne uprawnienia Kongregacji do Ewangelizacji Ludów, Kongregacji do spraw Duchowieństwa

Specjalne uprawnienia Kongregacji Nauki Wiary po promulgacji w roku 2001²⁰ i 2010²¹ stały się obowiązującym prawem potwierdzonym przez papieża Franciszka w 2014 r.

Specjalne uprawnienia Kongregacji do Ewangelizacji Ludów oraz Kongregacji do spraw Kleru zostały szeroko omówione i opracowane przez kanonistów²².

8. Kościół jak kochająca matka

Papież Franciszek w promulgowanym liście apostolskim w formie motu proprio *Come una madre amorevole: Kościół jak kochająca matka* z 4 czerwca 2016 r. przypomina, że obowiązek ochrony i troski o nieletnich spoczywa na całym Kościele, ale w sposób szczególny na jego pasterzach²³.

¹⁹ Tamże, s. 12.

²⁰ Por. Jan Paweł II, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgatur*, s. 737–739.

²¹ Kongregacja Nauki Wiary, *Modyfikacje wprowadzone do tekstu „Normae de gravioribus delictis”*, s. 53.

²² Por. D.G. Astigueta, *Facoltà concesse alla Congregazione per il Clero*, „Periodica”, 99(2010), s. 1–33; R. Aznar Gil, *La expulsión del estado clerical por procedimiento administrativo*, „Revista Española de Derecho Canónico”, 67(2010), s. 255–294; *Questioni attuali di diritto penale canonico*, Roma 2012; M. Stokłosa, *Utrata stanu duchownego w aktualnym prawodawstwie Kościoła Łacińskiego*, Warszawa 2015.

²³ Franciszek, pap., *Litterae apostolicae motu proprio datae „Come una madre amorevole”*, AAS, 108(2016), s. 715–717.

„To zadanie ochrony i opieki spoczywa na całym Kościele, ale w sposób szczególnie musi być ono wykonywane za pośrednictwem jego pasterzy. Dlatego biskupi diecezjalni, eparchowie i ci, którzy są odpowiedzialni za Kościół partykularny, powinni wykazywać szczególną sumienność w chronieniu tych, którzy wśród powierzonych im osób są najsłabsi”.

Papież Franciszek wprowadza odpowiedzialność biskupów, eparchów katolickich Kościołów wschodnich i innych duchownych, sprawujących władzę w Kościele lokalnym, za zaniedbania w tym zakresie, zwłaszcza za niepodejmowanie działań w razie stwierdzenia jakichkolwiek nadużyć wobec nieletnich. Papież stwierdził, że biskupi reagujący opieszale na poważne przestępstwa duchownych będą usuwani z urzędu.

9. Podsumowanie

Modyfikacje i zmiany wprowadzone do norm prawa karnego po promulgacji Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r., dotyczą przestępstw przeciwko władzy kościelnej i wolności Kościoła, przestępstw przeciwko specjalnym obowiązkom, ze szczególnym uwzględnieniem „przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołujących zgorszenie” (kan. 1395, § 1) oraz kan. 1395 § 2.

Papież Benedykt XVI w liście skierowanym do katolików w Irlandii zwracając się w punkcie 11 „do moich braci biskupów” stwierdza: „Nie można zaprzeczyć, że niektórzy z was i z waszych poprzedników dopuścili się poważnych niekiedy zaniedbań, nie stosując przewidzianych od dawna przepisów prawa kanonicznego dotyczących przestępstwa, jakim jest molestowanie dzieci”²⁴.

Zewnętrzne naruszenie ustawy lub nakazu musi być ciężko poczytalne na skutek winy umyślnej. Grzechy wewnętrzne i przestępstwa tajne, pomimo naruszenia ustawy, dotyczą jedynie zakresu wewnętrznego.

Trzy cele pastoralne powinny być wystarczająco osiągnięte: naprawienie zgorszenia, wyrównanie naruszonej sprawiedliwości oraz doprowadzenie do poprawy winnego (kan. 1341)²⁵.

Papież Jan Paweł II zatwierdził nowe normy poświęcone *delicta graviora*, które są zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary²⁶.

²⁴ Benedykt XVI, *List pasterski do katolików Irlandii*, Watykan, 19 III 2010 r., OsRomPol, 31(2010), nr 5, n. 11.

²⁵ Por. Suchecki, *Il processo penale giudiziario*, s. 331–336.

²⁶ Zob. przyp. 20.

Kongregacja Nauki Wiary rozesłała do wszystkich biskupów Kościoła katolickiego list w sprawie najcięższych przestępstw zarezerwowanych Kongregacji. Oprócz przestępstw popełnionych przeciw Eucharystii i w czasie sprawowania sakramentu pokuty, ustalono czas przedawnienia przestępstw zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary. Po 10 latach przedawnia się przestępstwo popełnione przeciw małoletnim i zaczyna się liczyć od 18 roku życia. Normy i procedura objęte są tajemnicą papieską.

Do najcięższych przestępstw *crimen pessimum* zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary, wchodziły przestępstwa przewidziane przez kan. 1395, § 2. Zaistniała wątpliwość odnośnie do tych przestępstw, ponieważ w reskrypcie *ex audientia Santissimi* odnośnie norm karnych i procesowych dotyczących kan. 1395, § 2; 1362, § 1 ustalono, że Rota Rzymska jest kompetentna jako trybunał apelacyjny w rozpatrywaniu tych przestępstw. Po zatwierdzeniu nowych norm kompetencja dotycząca przestępstw *crimen pessimum* ponownie jest zarezerwowana Kongregacji Nauki Wiary. Zmiany wprowadzone do tekstu *Normae de gravioribus delictis* zarezerwowane są Kongregacji Nauki Wiary (21 maja 2010).

STRESZCZENIE

Kościół jest święty pomimo skandali, na jakie jest narażony. Fala skandali, jaka przeszła przez Amerykę, zmusiła Konferencję Episkopatu do opracowania norm, na podstawie których biskupi powinni traktować poszczególne przypadki duchownych pedofilów. W końcowym dokumencie *Essential Norms* podpisanym 15 czerwca 2002 r. w Dallas przez biskupów amerykańskich, Konferencja Episkopatu zaproponowała bardzo surowe normy, mające na celu „zerową tolerancję”, które powinny być aplikowane jako środki karne zmierzające do zatrzymania fali nadużyć seksualnych. Kard. Darío Castrillón Hoyos, prefekt Kongregacji ds. Duchowieństwa, wyjaśnił odrzucenie przez Stolicę Apostolską tych norm: „Nie jest możliwe, aby niesłuszne oskarżenia nieoparte na dowodach, zrujnowały życie kapłanowi”. Komisja Watykańska pragnie sprawiedliwego procesu dla duchownych oskarżonych o pedofilię, zanim zostanie zaaplikowana najcięższa kara ekspiacyjna (kan. 1336, § 1, n. 5° wydalenie ze stanu duchownego).

Papież Jan Paweł II w 2001 r. zatwierdził nowe normy poświęcone *delicta graviora*, które są zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary. Nowy tekst *Normae de gravioribus delictis* został zmodyfikowany w następstwie decyzji papieża Benedykta XVI z 21 maja 2010 r. Poszerzono okres przedawnienia najcięższych czynów przestępczych do dwudziestu lat, z zastrzeżeniem prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylecia przedawnienia. Kongregacja Nauki Wiary może udzielić

dyspensy pracownikom Trybunału od wymogu kapłaństwa, a także doktoratu z prawa kanonicznego.

W najcięższych przypadkach prawo pozostawia do decyzji Papieża kwestię wydalenia ze stanu duchownego (*dimissio e statu clericali*) lub pozbawienia urzędu, wraz z dyspensą od prawa celibatu, „gdy jest oczywiste popełnienie przestępstwa, po daniu winnemu prawa do obrony”.

Papież Franciszek w promulgowanym liście apostołskim w formie motu proprio *Come una madre amorevole* (*Kościół jak kochająca matka*) z 4 czerwca 2016 r. przypomina, że obowiązek ochrony i troski o nieletnich spoczywa na całym Kościele, ale w sposób szczególnie na jego pasterzach. Dlatego biskupi diecezjalni, eparcho wie i ci, którzy są odpowiedzialni za Kościół partykularny, powinni wykazywać szczególną sumienność w chronieniu tych, którzy wśród powierzonych im osób są najsłabsi. Papież stwierdził, że biskupi reagujący opieszale na poważne przestępstwa duchownych będą usuwani z urzędu.

Słowa kluczowe: przestępstwa przeciw cnocie czystości, konkubinat, naruszenie szóstego przykazania, przestępstwa przeciw własnym obowiązkom osób duchownych lub zakonnych, *crimen pessimum*, wydalenie zakonników, procedury administracyjne, dyspensa, przeszkody niepozwalające wykonywać święceń, ochrona dzieci i młodzieży, Normy *De gravioribus delictis* zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary, specjalne uprawnienia Kongregacji do Ewangelizacji Ludów, Kongregacji do spraw Kleru.

SUMMARY

The Church is saint in spite of scandals on which it is exposed. The wave of scandals in America forced the Bishop Conference to formulation of rules based on which bishops should treat particular cases of clergyman paedophiles. In the final paper *Essential Norms* signed by American bishops on 15th June 2002 in Dallas. The Bishops Conference proposed very strict rules, claiming „zero tolerance” that should be applying as penal measures aimed to stop the wave of sexual abuses. Cardinal Dario Castrillón Hoyos, the perfect of Congregation for Clergy explained rejecting those rules by the Holy See: „It is not possible for the unfair accusation not based on evidence to ruin the clergyman’s life”. Vatican Commission wants a fair trial for a clergyman accused of paedophilia before he will be sentenced for the most severe expiatory punishment (Can. 1336, §1, n.5° – expulsion of clergy).

Pope John Paul II in 2001 approved new rules dedicated *delicta graviora* which are reserved for the Congregation for the Doctrine of the Faith. A new text *Normae de gravioribus delictis* modified as a result of Pope Benedict XVI’s decision of 21st May 2010 extended punish ability period of the offence of the most serious crimes up to twenty years, with saving the right of the Congregation for the Doctrine of the Faith to abolish the laches. The Congregation for the Doctrine of the Faith can give dispensations for the workers of the Court from the clergy requirement or even a doctorate of Canon Law.

In the most serious cases, Pope has got a right to expel of the clergy (*dimissio e statu clericali*) or to strip off the office accompanied with a dispensation from the celibacy „when it is obvious crime committed after the guilty person’s right of the defence”.

Pope Francis in the promulgated the ecclesiastical letter in a form of *motu proprio Come una madre amorevole (Church as a loving mother)* of 4th June 2016 reminds that a duty of taking care and defence of the juveniles should be taken by all the Church; however, in a special way by its shepherds. That is why diocese bishops, eparchy and those who are responsible for an individual Church ought to be diligent in protecting the weakest of the people they got entrusted, indeed. Pope claimed bishops who react slowly for serious crimes committed by clergymen would be strip off the office.

Key words: crimes against virtue of purity, cohabitation, violation of the sixth commandment, crimes against clergy’s own duties, *crimen pessimum*, expulsion of monks, administrative procedures, dispensation, obstacles for priestly ordination, protecting of children and the youth, rules *De gravioribus delictis* reserved for the Congregation for the Doctrine of the Faith, special entitlements of the Congregation for the Evangelization of Peoples, the Congregation for the Clergy.

BIBLIOGRAFIA

- Jan Paweł II, *Constitutio apostolica Pastor Bonus de romana curia* (28 VI 1988), AAS, 80(1988), s. 841–930.
- Jan Paweł II, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgatur*, AAS, 93(2001), s. 737–739.
- Benedykt XVI, *List pasterski do katolików Irlandii*, Watykan, 19 III 2010 r., OsRomPol, 31(2010), nr 5, n. 11.
- Franciszek, pap., *Litterae apostolicae motu proprio datae „Come una madre amorevole”*, AAS, 108(2016), s. 715–717.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Epistula a Congregatione pro Doctrina Fidei [...] de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina fidei reservatis*, Città del Vaticano 2001.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Modyfikacje wprowadzone do tekstu „Normae de gravioribus delictis”*, OsRomPol, 31(2010), nr 10, s. 53–57.
- Segreteria di Stato, *Rescritto ex audientia S.mo, „Ius Ecclesiae”*, 8(1996), s. 193.
- Astigueta D.G., *Facoltà concesse alla Congregazione per il Clero, „Periodica”*, 99(2010), s. 1–33.
- Aznar Gil R., *La expulsión del estado clerical por procedimiento administrativo, „Revista Española de Derecho Canónico”*, 67(2010), s. 255–294.

De Paolis V., *Norme de gravioribus delictis riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede*, „Periodica”, 91(2002), s. 304–309.

Ku uzdrowieniu i odnowie. Materiały z sympozjum dla biskupów i przełożonych zakonnych o seksualnym wykorzystywaniu osób niepełnoletnich [Papieski Uniwersytet Gregoriański, 6–9 II 2012], red. C.J. Sicluna, H. Zollner, D.J. Ayotte), Kraków 2012.

Questioni attuali di diritto penale canonico, Roma 2012:

Sucheckki Z., *Il processo penale giudiziario*, w: *Il processo penale canonico*, red. Z. Sucheckki, Milano 2000, s. 331–336.

Sucheckki Z., *Le privazioni e le proibizioni nel Codice di Diritto Canonico del 1983*, Roma 2010.

Sucheckki Z., *Le sanzioni penali nella Chiesa*, Roma 1999.

Stokłosa M., *Utrata stanu duchownego w aktualnym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, Warszawa 2015.